

N:o 87.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 13 Maj 1867.

— — — — Andra Kammaren den 13 — —

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, rörande åtgärder till domstolsarkivens bevarande.

(Lag-Utskottets Utlåtande N:o 76.)

S. A. K.

Uti afgifven embetsberättelse har Riksdagens Justitie-ombudsman an-
fört, det han under sina embetsresor icke sällan iakttagit, att domstolarnes
arkiv, särdeles Häradsrätternas, icke varit på ett tillfredsställande sätt för-
varade och vårdade. Genom framställningar dels till domhafvanderne, dels
till E. K. Maj:ts Befallningshafvande hade det lyckats Justitie-ombudsmannen
att, i följd af häradsboernes beredvillighet, på flera ställen få dylika olägen-
heter afhjelpna, men någon gång hade svårigheter yppat sig, i anledning af
lagstiftningens ofullständighet i detta ämne. 26 Kap. 4 § Byggnings-balken
stadgade nemligen att, "Tingsbyggning skall hvart härad bygga", att "der
skall vara en stufva så stor som tarivas och två kamrar", samt att "vid hvart
tingsställe skall ock ett fängelse vara;" men till förvarande af handlingar,
som häradet anginge, omnämndes ej något rum vidare, än i 2 Kap. 7 §
Rättegångs-balken, der det hette, att å hvar tingsstad "skall Häradskista
vara: der gömmes häradets insegel, Riksdags beslut, allmänna stadgar och de
handlingar, som häradet angå". Dylika kistor funnos ännu merändels vid
tingsstäderna, men det vore uppenbart, att nu för tiden en kista ej kunde rymma
allt hvad sålunda uppräknats. Första och enklaste vägen till ordnande af
denna angelägenhet kunde väl synas vara den att lagstiftningen i ämnet
fullkomnades och häraderna förpligtades att inrätta ändamålsenliga förvarings-
rum för sina handlingar; men det vore ingalunda afgjort, om det skulle
vara lämpligt att hafva hvarje härads arkiv vid häradets tingsstad, så länge
ännu samma domsaga merändels utgjordes af flera härader eller tingslag,
eller om det icke vore ändamålsenligare att hafva hela domsagans arkiv vid
domarens boställe, eller, der sådant ej funnes vid något af de förenade hä-

radernes tingsställen, företrädesvis vid det, som vore beläget närmast domarens bostad. Någon gång hade nemligen fråga uppstått, huruvida en domhafvande, då hos honom begärdes afskrift eller utdrag af en handling, som förvarades i ett aflägsset härads arkiv, vore pliktig att, utan ersättning för resekostnaden, begifva sig till arkivet för att skaffa den äskade afskriften; och om äfven denna tvistefråga kunde genom lagstiftningen undanrödjas, skulle dock kvarstå den olägenhet, att domaren icke vore i tillfälle att egna nödig eftersyn åt flera på spridda och aflägsna ställen befintliga arkiv. Justitie-ombudsmannen erinrade därför om det länge eftersträfvade önskningsmålet, att domstolarne på landet måtte blifva permanenta, och hvarje domare bekomma allenast en tingsstad. Då detta emellertid ej kunde ske med mindre än att flera härader förenades till ett tingslag, skulle det vara ändamålsvidrigt att nu pålägga hvarje härad skyldighet att förskaffa sig lämplig arkivlokal, om sådan icke redan finnes, helst som, efter det nämnda omorganisation försiggått, gemensam tingsbyggnad och gemensamt arkiv borde inrättas på den gemensamma tingsstaden. Dessa omständigheter skulle, efter Justitie-ombudsmannens förmenande, för närvarande afhålla lagstiftaren från att lemna sådana föreskrifter, som kunde åstadkomma någon väsendtlig förbättring i sättet för arkivens förvaring och vårdande.

Emellertid vore det obestriddigt, att genom bristande vård och eftersyn en icke ringa del af dessa arkivs innehåll årligen ginge förlorad. Denna förlust vore lika stor som oersättlig. Många af arkiven innehölle nemligen domböcker och handlingar af betydlig ålder, dyrbara skatter af upplysningar rörande förfädrens rättsförhållanden, seder och bruk, sådana de i längesedan förflutna tider framställt sig i rättegångsförhandlingar och inför domstolarne, och angående dessa domstolars sammansättning och arbetsordning, samt deras uppfattning och tillämpning af då gällande lagar. Bland de gamla handlingarne finnes sådana, som lemnade viktiga och afgörande upplysningar i eganderätts-, rågångs- och arfsfrågor, samt således utgjorde grunden för enskilda personers, äfvensom större och mindre samhälligheters rättsförhållanden.

Enär nu, på sätt ofvan vore förmäldt, åtminstone den äldsta och dyrbaraste delen af de flesta arkivens innehåll hotades med förstöring, syntes det Justitie-ombudsmannen att något borde göras för att rädda hvad som ännu vore i behåll, hvarföre Justitie-ombudsmannen hemställt, att hvad af domböcker, tänkeböcker och andra dylika rättsskipningen rörande handlingar, som finnes uti arkiven i landsorten, tillhörande tiden före 1736, då vår nu gällande lag trädde i verksamhet, sammanfördes och för framtiden förvarades i hufvudstaden, under vård och tillsyn af Kongl. Riksarkivets embets- och tjänstemän; dock att någon bortflyttning af dessa äldre handlingar borde ifrågakomma, endast der vederbörande städer, härader och tingslag antingen lemnade bifall eller underlåte att sjelfva taga vederbörlig vård om handlingarne.

De skäl, som för handlingarnes noggrannare vård och de äldre handlingarnes flyttning af Justitie-ombudsmannen blifvit anförda, synas Riksdagen fullt giltiga; och har Riksdagen fördenskull funnit sig böra hos E. K. Maj:t i underdånighet anhålla, att E. K. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande hvilka åtgärder, till bevarande af Underdomstolarnes arkiver, må finnas lämpliga.

Riksdagen framhärdar etc.

Stockholm den 13 Maj 1867.

N:o 88.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 14 Maj 1867.
 — — — — Andra Kammaren den 14 — —

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, angående beviljad anslag för fortsättande af Statens jernvägsbyggnader.

(Stats-Utskottets Utlåtande N:o 61 och Memorial N:o 82.)

S. A. K.

Under erinran, att E. K. Maj:t, vid aflåtandet till Rikets sednast församlade Ständer af nådig Proposition om Statens jernvägsbyggnader, yttrat den åsigt, att de finansiella förhållandena i allmänhet icke gjorde tillrådligt att för den närmaste framtiden upplåna alltför betydliga summor, hvadan E. K. Maj:t då fann sig böra föreslå Rikets Ständer, att uteslutande för nordvestra stambanans fortsättning anvisa medel, har E. K. Maj:t, uti Sin i fråga om anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader den 18 sistlidne Januari till Riksdagen aflåtna Proposition, förklarat Sig äfven nu anse det vara angeläget, att icke bedrifva jernvägsbyggnaderna i alltför stor skala eller splittra arbetskrafterna och anslagen på flera särskilda banor, utan använda alla de medel, som till sådana arbeten kunna anvisas, uteslutande å nordvestra stambanan.

För